INFORMATOR WYBORCZY

INFORMACJE

O UPRAWNIENIACH WYBORCZYCH OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB STARSZYCH

Wydawca
Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
Ul. Wybickiego 3A, 31-261 Kraków
Tel.: 12 629 85 14, faks: 12 629 85 15
e-mail: biuro@firr.org.pl
Organizacja Pożytku Publicznego
KRS: 0000170802
Numer konta: 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

Redakcja
Jolanta Piwowońska

Autorzy
Wioleta Jóźwiak
Joanna Nowak-Piech

Opracowanie graficzne
Piotr Pawłowski
Joanna Nowak-Piech

Skład i druk
K&K reklama poligrafia Kraków
www.kandk.com.pl

Nakład: 2000 egzemplarzy

ISBN: 978-83-61170-09-9

© Kraków, sierpień 2014 r.
Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego udostępnia publikację na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Oznacza to, iż utwór ten można publikować bądź rozpowszechniać w całości we fragmentach na dowolnym nośniku oraz tworzyć z niego utwory zależne przy zachowaniu informacji o autorstwie. Treść licencji dostępna pod adresem:
http://creativecommons.org/licences/by/3.0/pl

Spis treści

WSTĘP 4

JAK KORZYSTAĆ Z INFORMATORA? 6

2. WYBORCA NIEPEŁNOSPRAWNY W WYBORACH 7

3. UPRAWNIENIA WYBORCZE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB PO 75 R.Ż. 9

3.1. PRAWO DO UZYSKIWANIA INFORMACJI O WYBORACH 9

3.2. GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE 11

3.3. GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA 16

3.4. WYBORCY NIEWIDOMI I NIEDOWIDZĄCY 20

4. DODATKOWE UPRAWNIENIA 21

4.1. GŁOSOWANIE W LOKALU DOSTOSOWANYM DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI 21

4.2. POMOC W LOKALU WYBORCZYM 24

4.3. ZAŚWIADCZENIE O PRAWIE DO GŁOSOWANIA 24

4.4. URNA POMOCNICZA 25

4.5. DOJAZD DO LOKALU WYBORCZEGO 26

5. DODATEK: KALENDARZ WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH 2014 .. 27

6. NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA 29

WSTĘP

Z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce **Informator wyborczy**, krótkie kompendium wiedzy na temat uprawnień wyborczych osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Podręcznik powstał, by wyjaśnić przepisy prawa wyborczego dotyczące postępowania przed i w dniu wyborów, wzmacniając budowę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.

Kodeks wyborczy z 2011 roku wprowadził do polskiego systemu wyborczego ważną zmianę – włączył do niego osoby z niepełnosprawnościami i starsze, niesamodzielne, które mimo, iż były pełnoprawnymi obywatelami, przed zmianą prawa nie mogły faktycznie wziąć udziału w powszechnym głosowaniu.

Możliwość wybierania swoich przedstawicieli na najważniejsze stanowiska w kraju oraz możliwość kandydowania na nie, są najważniejszym elementem demokracji. Pełnoletni obywatele poprzez głosowanie wyłaniają swoich reprezentantów do stanowienia prawa i rządzenia w ich imieniu. Raz na pięć lat wybieramy prezydenta Polski, raz na cztery lata parlamentarzystów, a także przedstawicieli samorządu lokalnego (radnych, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast). Od 2004 roku, co pięć lat, mamy prawo, jako obywatele Unii Europejskiej, wybierania naszych reprezentantów do Parlamentu Europejskiego. Niestety, jak wskazują sondaże, od czasu wyborów w 1989 roku, frekwencja w kolejnych latach wyborczych spada. Wśród państw byłego bloku wschodniego, które weszły do Unii Europejskiej w 2004 roku, zajmujemy ostatnie miejsce w rankingu udziału obywateli w wyborach. Czy to znaczy, że Polakom nie zależy na wspieraniu demokracji?

Często zapominamy, że jedynie biorąc udział w wyborach mamy realny wpływ na to, kto będzie decydował o wysokości podatków, budował drogi, szpitale, szkoły w naszych miastach, skutecznie bronił naszego bezpieczeństwa. Oddanie głosu daje nam moralne prawo do krytyki. Każdy głos jest ważny, każdy ma jednakowe znaczenie i jest wyrazem aprobaty lub niezadowolenia wobec

aktualnie sprawujących władzę. Biernością i obojętnością dobrowolnie odbieramy sobie prawo do współdecydowania.

Niski udział Polaków podczas wyborów to nie tylko niechęć do polityki, czy poczucie braku realnego wpływu na wybór kandydatów. To często rezultat nieznajomości swoich uprawnień wynikający z niezbywalnych, konstytucyjnych praw jakie ma każdy obywatel. Dlatego **Informator** kierujemy głównie do osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych z nadzieją, że znajdą w nim Państwo niezbędną wiedzę o prawach i obowiązkach obywatelskich oraz zachętę, by w sposób świadomy, aktywnie współdecydować o swojej przyszłości.

JAK KORZYSTAĆ Z INFORMATORA?

Informator został podzielony na 5 części.

Pierwsza część dotyczy tego, kim są wyborcy z niepełnosprawnościami i osoby starsze w polskim systemie prawnym (w kontekście wyborów). Ta część zawiera także krótki wykaz aktów prawnych, przepisów prawa krajowego i międzynarodowego dotyczących prawa do udziału w życiu publicznym.

Część druga jest opisem poszczególnych ułatwień podczas głosowania. Każdy temat jest tu zaznaczony innym kolorem, aby wyborca mógł łatwo odnaleźć instrukcję głosowania.

Część trzecia zawiera dodatkowe informacje związane z ułatwieniami w głosowaniu osób z niepełnosprawnościami. Znajdziecie tam Państwo określenie udogodnień jakie są niezbędne, aby w lokalu wyborczym mogła zagłosować osoba z niepełnosprawnością oraz informacje o jednorazowych, imiennych zaświadczeniach uprawniających do głosowania w danym lokalu wyborczym.

Część czwarta to kalendarz wyborczy 2014. Znajdziecie w nim Państwo informacje na temat terminów składania poszczególnych wniosków.

Na końcu znajdują się najczęściej zadawane pytania wraz z krótkimi odpowiedziami.

W ramkach zaznaczyliśmy ważne informacje, o których należy szczególnie pamiętać. W Informatorze znajdują się także objaśnienie niektórych pojęć związanych z procedurą uzyskiwania informacji.

Wersję elektroniczną informatora znajdą Państwo na stronie www.firr.org.pl.

2. WYBORCA NIEPEŁNOSPRAWNY W WYBORACH

KTO MOŻE ODDAĆ SWÓJ GŁOS W WYBORACH?

Prawo udziału w głosowaniu przysługuje wszystkim obywatelom polskim, a także obywatelom Unii Europejskiej niebędącymi obywatelami polskimi, stale zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców, którzy:

- najpóźniej w dniu głosowania ukończą 18 lat,
- nie zostali pobawieni praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie zostali ubezwłasnowolnieni prawomocnym orzeczeniem sądu,
- nie zostali pozbawieni praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu.

Kim jest wyborca niepełnosprawny w rozumieniu Kodeksu Wyborczego?

Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego uchwalonego 5 stycznia 2011r. wyborcą niepełnosprawnym jest wyborca o ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej lub w zakresie zmysłów, która utrudnia mu samodzielne, bez pomocy innych osób.

Wyborca niepełnosprawny bierze udział w wyborach powszechnych na zasadach identycznych jak pozostali wyborcy, jednak dla ułatwienia, przyznaje mu się dodatkową pomoc przed oraz w trakcie udziału w głosowaniu.

AKTY PRAWA POLSKIEGO

1. Artykuł 62 ust. 1 **Konstytucji RP** gwarantuje obywatelom czynne prawa wyborcze. Wynika z niego wprost obowiązek państwa do opracowania takiego sposobu postępowania, aby każdy wyborca, który ma taki zamiar

mógł uczestniczyć w głosowaniu. Przepisy prawa wyborczego oraz inne akty prawne powinny usunąć wszelkie trudności, jakie mogą napotkać wyborcy z niepełnosprawnościami, by skutecznie włączać się do życia politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. - **Kodeks wyborczy** (Dz.U.2011 nr 21 poz. 112).

AKTY PRAWA EUROPEJSKIEGO I MIĘDZYNARODOWEGO

1. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Traktat z Lizbony), art. 22 „Prawa wyborcze obywateli Unii".
2. Karta Praw Podstawowych UE, Rozdział III: „Równość", Rozdział V: „Prawa obywatelskie".
3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), Art. 25 lit. B.
4. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych ONZ.
   Artykuł 29 Konwencji wprost nakłada na państwa strony obowiązek zagwarantowania osobom niepełnosprawnym korzystania z ich praw politycznych. Gwarancje te mają w szczególności obejmować możliwość pełnego i efektywnego uczestniczenia w życiu publicznym i politycznym na równych zasadach z innymi obywatelami bezpośrednio bądź przez dowolnie wybranego przedstawiciela. Konwencja zobowiązuje państwa strony do dołożenia wszelkich starań, by ułatwienia i procedury, a także materiały wyborcze były odpowiednie, dostępne, zrozumiałe i łatwe do użycia, a głosowanie dla osób niepełnosprawnych w wyborach i referendach było tajne, wolne od wszelkiego wpływu i zastraszenia. Warto również podkreślić, że państwa powinny w procesie wyborczym umożliwić wyborcom niepełnosprawnym korzystanie z nowych technologii.

3. UPRAWNIENIA WYBORCZE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI I OSÓB PO 75 R.Ż.

3.1. PRAWO DO UZYSKIWANIA INFORMACJI O WYBORACH

Na życzenie wyborcy niepełnosprawnego – urząd gminy/miasta powinien przesłać pocztą, lub w wersji elektronicznej rozbudowane materiały informacyjne (m.in. o ułatwieniach w głosowaniu).

Wyborca niepełnosprawny wpisany do rejestru wyborców w danej gminie ma prawo do otrzymania informacji o:

1) właściwym dla siebie okręgu wyborczym i obwodzie głosowania,
2) lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, znajdujących się najbliżej miejsca zamieszkania wyborcy niepełnosprawnego,
3) warunkach dopisania wyborcy niepełnosprawnego do spisu wyborców na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania, w wybranym przez siebie obwodzie spośród obwodów do głosowania, w których znajdują się lokale obwodowych komisji wyborczych dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych,
4) terminie wyborów oraz godzinach głosowania,
5) komitetach wyborczych biorących udział w wyborach oraz zarejestrowanych kandydatach i listach kandydatów,
6) warunkach oraz formach głosowania.

Obwieszczenia wyborcze - w lokalu wyborczym i poza nim - powinny być umieszczone na takiej wysokości i w takim miejscu, by mogła się z nimi zapoznać osoba poruszająca się na wózku lub o kulach.

GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI O WYBORACH W SWOJEJ GMINIE ?

§ Art. 5 Kodeksu wyborczego – gmina ma obowiązek udzielić wyborcy niepełnosprawnemu wszelkiej informacji o wyborach

URZĄD GMINY

za pomocą poczty elektronicznej

telefonicznie

na stronie urzędu

osobiście

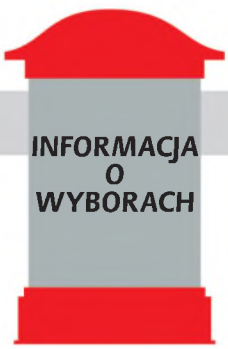

obwieszczenia
na słupach ogłoszeniowych

3.2.GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

Głosować korespondencyjnie mogą osoby posiadające orzeczenie:

- o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- o całkowitej niezdolności do pracy,
- o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- o zaliczeniu do I grupy inwalidów,
- o zaliczeniu do II grupy inwalidów,
- a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

UWAGA! Głosowanie korespondencyjne nie dotyczy osób, które najpóźniej w dniu głosowania kończą 75 lat. Mogą one jedynie głosować przez pełnomocnika.

Do głosowania korespondencyjnego nie mają prawa wyborcy przebywający w:

- zakładach opieki zdrowotnej,
- domach pomocy społecznej,
- zakładach karnych i aresztach śledczych oraz ich oddziałach zewnętrznych,
- domach studenckich i ich zespołach jeśli na ich terenie zostały utworzone obwody głosowania,
- wyborcy głosujący przez pełnomocnika.

Zasady:

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być zgłoszony najpóźniej do **21 dnia przed dniem wyborów** do właściwego urzędu miasta lub gminy. Zgłoszenie może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej.

Nie później niż **7 dni przed dniem wyborów**, wyborca otrzyma z urzędu miasta lub gminy pakiet wyborczy, który zostanie doręczony wyłącznie do rąk własnych wyborcy, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru. Jeżeli wyborca nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdzi datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku jego podpisu. W przypadku nieobecności wyborcy pod wskazanym adresem doręczający umieści zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w skrzynce na listy. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 3 dni od dnia pierwszego doręczenia.

Osoby niewidome i niedowidzące w zgłoszeniu zamiaru głosowania korespondencyjnego mogą zażądać przesłania wraz z pakietem wyborczym nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.

UWAGA! Głosowanie korespondencyjne nie jest możliwe, jeśli wyborca niepełnosprawny udzielił innej osobie pełnomocnictwa do głosowania.

SKŁAD PAKIETU WYBORCZEGO PRZEKAZYWANEGO WYBORCY:

- koperta zwrotna,
- karta do głosowania,
- koperta na kartę do głosowania,
- oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania,
- instrukcja głosowania korespondencyjnego
- ewentualnie nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille'a.

UWAGA! W przypadku złożenia przez wyborcę oświadczenia o rezygnacji z głosowania korespondencyjnego, możliwe jest wydanie temu wyborcy zaświadczenia o prawie do głosowania lub dopuszczenie do głosowania osobistego w lokalu wyborczym, jeżeli zwrócił on: osobiście, przez pocztę lub w inny sposób, pakiet wyborczy w stanie nienaruszonym. W takiej sytuacji wyborca będzie głosował w obwodzie, w którym został dopisany do spisu wyborców, zgłaszając zamiar głosowania korespondencyjnego.

Krok po kroku – jak głosować?

Zgłoszenie / wniosek:

1. 21 dni przed wyznaczoną datą wyborów wypełnij formularz zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego.
   Wniosek powinien zawierać:
   - imię (imiona) i nazwisko,
   - imię ojca,
   - datę urodzenia,
   - numer ewidencyjny PESEL,
   - oświadczenie o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie/dzielnicy/mieście,
   - oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie,
   - adres stałego zamieszkania, na który ma być wysłany pakiet wyborczy.
2. Dołącz kopię aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności,
3. Prześlij do właściwego urzędu miasta lub gminy. Nie później niż 7 dni przed dniem wyborów otrzymasz swój pakiet wyborczy.

Głosowanie:

4. Po oddaniu głosu włóż kartę do głosowania do koperty oznaczonej „Koperta na kartę do głosowania".

Pamiętaj, aby zakleić kopertę!

Nie zaklejenie koperty na kartę do głosowania spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.

5. Zaklejoną kopertę na kartę do głosowania włóż do koperty zwrotnej zaadresowanej na adres obwodowej komisji wyborczej
6. Do koperty zwrotnej zaadresowanej na adres obwodowej komisji wyborczej, razem z zaklejoną kopertą zawierającą kartę do głosowania, włóż także podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu. Oświadczenie uzupełnij wpisując nazwę miejscowości i datę oraz własnoręcznie je podpisz. Jeżeli nie możesz złożyć podpisu, oświadczenie może podpisać za ciebie inna osoba przez ciebie upoważniona, która obok swojego podpisu krótko wyjaśni dlaczego ty nie możesz złożyć własnoręcznego podpisu.

UWAGA! Brak oświadczenia w kopercie zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.

7. Kopertę zwrotną zaklej i przekaż przedstawicielowi Poczty Polskiej, w miejscu swojego zamieszkania. Przedstawiciel Poczty Polskiej wyda ci dowód nadania. Nadanie koperty zwrotnej może nastąpić nie później niż ostatniego roboczego dnia przed dniem wyborów. **Procedura jest bezpłatna, nie płacisz za przesyłkę!**
8. Możesz także, do czasu zakończenia głosowania, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

GŁOSOWANIE KORESPONDENCYJNE

Jak zagłosować korespondencyjnie?

1. Złóż wniosek do 21 dni przed wyborami.

Ustnie

Pisemnie

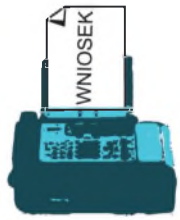

Faksem

Drogą elektroniczną

2. Odbierz pakiet wyborczy

3. Zagłosuj.

Pamiętaj o dołączeniu oświadczenia!

4. Odeślij kopertę zwrotną.

Twój głos trafi do urny wyborczej !

Co znajdziesz w pakiecie wyborczym ?

- Kartę do głosowania
- Kopertę na kartę do głosowania
- Kopertę zwrotną z adresem lokalu wyborczego
- Instrukcję
- Oświadczenie
- Nakładkę do głosowania w alfabecie Braille'a, jeśli zgłosiłeś jej potrzebę

3.3. GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA

Prawo do głosowania przez pełnomocnika mają osoby które posiadają orzeczenie:

- o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- o całkowitej niezdolności do pracy,
- o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- o zaliczeniu do I grupy inwalidów,
- o zaliczeniu do II grupy inwalidów,
- a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny
- oraz osoby, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 75 lat.

Nie mają prawa do głosowania przez pełnomocnika wyborcy przebywający w:

- zakładach opieki zdrowotnej,
- domach pomocy społecznej,
- zakładach karnych i aresztach śledczych oraz ich oddziałach zewnętrznych
- domach studenckich i ich zespołach
- wyborcy głosujący korespondencyjnie.

Pełnomocnikiem może być:

osoba wpisana do rejestru wyborców w tej samej gminie, co udzielający pełnomocnictwa do głosowania lub posiadająca zaświadczenie o prawie do głosowania.

Pełnomocnictwo można przyjąć od jednej osoby lub dwóch osób, jeżeli co najmniej co najmniej jedną z nich jest osoba najbliższa: dzieci, rodzice, rodzeństwo

lub też osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.

Pełnomocnikiem nie może być:

- osoba wchodząca w skład komisji obwodowej komisji właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania,
- mąż zaufania tej komisji.

Zasady:

Wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania w imieniu wyborcy należy złożyć do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, najpóźniej do **10 dnia przed dniem wyborów.**

Wniosek może być złożony pocztą, lub przez dowolną osobę w urzędzie gminy lub miasta. Wniosek musi być podpisany przez wnoszącego o sporządzenie aktu pełnomocnictwa lub przez osobę mającą być pełnomocnikiem w przypadku, gdy wnioskujący nie może lub nie umie podpisać wniosku. Pełnomocnictwa udziela się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania. Akt pełnomocnictwa jest sporządzany w miejscu zamieszkania wyborcy lub w innym miejscu na obszarze gminy (np. w mieszkaniu udzielającego pełnomocnictwa), jeżeli wyborca zwróci się o to we wniosku.

Wyborca ma prawo do cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa. Cofnięcie pełnomocnictwa następuje przez złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem wyborów, stosownego oświadczenia wójtowi/burmistrzowi/prezydentowi miasta w miejscu gdzie sporządzono akt pełnomocnictwa, lub doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji wyborczej w dniu głosowania.

Wyborca, który udzielił pełnomocnictwa może głosować osobiście w lokalu wyborczym, jeżeli wcześniej jego pełnomocnik nie oddał głosu. Głosowanie osobiste przez wyborcę powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa.

Wszystkie czynności związane ze sporządzeniem aktu pełnomocnictwa do głosowania są wolne od opłat. Pełnomocnik nie może pobierać

od udzielającego pełnomocnictwa do głosowania żadnych opłat za głosowanie w jego imieniu, a także zakazane jest udzielanie pełnomocnictwa do głosowania w zamian za jakąkolwiek korzyść majątkową lub osobistą.

UWAGA! Głosowanie przez pełnomocnika nie jest możliwe w sytuacji, gdy niepełnosprawny wyborca zgłosi zamiar głosowania korespondencyjnego.

Krok po kroku – jak głosować?

1. Najpóźniej 10 dni przed wyznaczoną datą wyborów wypełnij wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa.

Wniosek powinien zawierać:

- imię (imiona) i nazwisko,
- imię ojca,
- datę urodzenia,
- numer ewidencyjny PESEL oraz adres zamieszkania (zarówno wyborcy, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania),
- wyraźne oznaczenie wyborów, których dotyczy pełnomocnictwo.

Do wniosku należy dołączyć:

- pisemną zgodę od osoby mającej być pełnomocnikiem,
- kopię aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności,
- kopię zaświadczenia o prawie do głosowania wydanego osobie mającej być pełnomocnikiem, jeżeli osoba ta nie jest ujęta w rejestrze wyborców w tej samej gminie co udzielający pełnomocnictwa.

2. W dniu wyborów pełnomocnik udaje się do lokalu wyborczego, przedstawia tam pełnomocnictwo, a następnie, potwierdzając swoim podpisem, pobiera kartę (karty) do głosowania w imieniu wyborcy, który udzielił mu pełnomocnictwa.

UWAGA! Wyborca ma możliwość sprawdzenia, czy pełnomocnik wziął udział w głosowaniu. Pełnomocnik może zwrócić się do obwodowej komisji wyborczej o wydanie zaświadczenia o udziale w głosowaniu. Zaświadczenie takie podpisuje przewodniczący komisji, bądź jego zastępca.

3.4. WYBORCY NIEWIDOMI I NIEDOWIDZĄCY

Osoba niewidoma lub niedowidząca może głosować w lokalu wyborczym przy użyciu nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a. Zgłoszenia mogą być dokonane pisemnie, ustnie, telefaksem lub w formie elektronicznej. Zamiar głosowania przy użyciu nakładek powinien być zgłoszony przez wyborcę z niepełnosprawnością **do 14 dnia przed dniem wyborów.** Zgłoszenie może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej. W zgłoszeniu należy wskazać właściwy dla wyborcy obwód głosowania.

W dniu wyborów obwodowa komisja wyborcza wraz z kartami do głosowania wyda wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, nakładkę na kartę. Po oddaniu głosu należy zwrócić nakładkę do komisji obwodowej.

Na prośbę niepełnosprawnego wyborcy, członek obwodowej komisji wyborczej jest zobowiązany przekazać ustnie treść obwieszczeń wyborczych, informację o komitetach wyborczych biorących udział w wyborach oraz zarejestrowanych kandydatach i listach kandydatów.

GŁOSOWANIE PRZEZ PEŁNOMOCNIKA

Pobierz wniosek

w urzędzie gminy/miasta
o sporządzenie aktu pełnomocnictwa

Najpóźniej 10 dni przed wyborami

złóż wniosek
do wójta/burmistrza/prezydenta miasta.

Możesz go złożyć pocztą lub wyznaczyć do tego inną osobę.

Sporządź

ze swoim pełnomocnikiem **akt pełnomocnictwa**

(w domu lub innym miejscu w obecności urzędnika).

W dniu wyborów

Twój pełnomocnik przedstawia
akt pełnomocnictwa

i oddaje w Twoim imieniu głos.

Co należy dołączyć do wniosku ?

- pisemną zgodę od osoby mającej być Twoim pełnomocnikiem.
- kopię aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności.
- kopię zaświadczenia o prawie do głosowania wydanego osobie mającej być pełnomocnikiem.

4. DODATKOWE UPRAWNIENIA

4.1 GŁOSOWANIE W LOKALU DOSTOSOWANYM DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W każdej gminie co najmniej **1/5 lokali** obwodowych komisji wyborczych powinny być dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych wyborców.

Głosowanie w wyborach przeprowadza się w utworzonych na terenie gminy, stałych i odrębnych obwodach głosowania. Rada gminy w drodze uchwały dokonuje podziału gminy na stałe obwody głosowania, określając jednocześnie numery i granice obwodów głosowania, oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych. Informacje o utworzeniu obwodów głosowania ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości.

UWAGA! Istnieje możliwość zmiany siedziby lokalu obwodowej komisji wyborczej, także na lokal dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, mogą być przedkładane wójtowi na piśmie, na co najmniej **55 dni przed dniem wyborów**, przez wszystkich zainteresowanych. Przedłożone propozycje wójt ma obowiązek niezwłocznie umieścić w Biuletynie Informacji Publicznej. Zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych dokonuje się najpóźniej w **45 dniu przed dniem wyborów.**

Najpóźniej w **30 dniu przed dniem wyborów** muszą zostać podane do publicznej wiadomości informacje o: numerach oraz granicach stałych i odrębnych obwodach głosowania, wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych dla danych wyborów, lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Obwieszczenie wójt zamieszcza najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów w Biuletynie Informacji Publicznej.

Osoba z niepełnosprawnością może głosować w wybranym przez siebie lokalu wyborczym dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami na obszarze gminy, w której stale zamieszkuje. W tym celu należy złożyć pisemny wniosek o dopisanie do spisu wyborców w obwodzie właściwym dla tego lokalu wyborczego. Wniosek składa się najpóźniej w **14 dniu przed dniem głosowania**.

Wyborca zostanie skreślony ze spisu wyborców w obwodzie właściwym dla miejsca stałego zamieszkania i dopisany do wybranego lokalu dostosowanego dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wniosek o dopisanie do spisu wyborców wybranego lokalu wyborczego powinien zawierać:

- imię (imiona) i nazwisko,
- imię ojca,
- datę urodzenia,
- numer ewidencyjny PESEL
- adres zamieszkania.

Warunki techniczne, jakim powinien odpowiadać lokal obwodowej komisji wyborczej, dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych:

- lokal powinien znajdować się na parterze budynku bez barier architektonicznych,
- powinien być wyposażony w podjazdy lub inne urządzenia umożliwiające samodzielne dotarcie do niego wyborcom niepełnosprawnym (np. windy),
- co najmniej jedne drzwi prowadzące do lokalu powinny umożliwiać dogodne warunki ruchu wyborcom niepełnosprawnym, w szczególności:
    - być podwójne lub rozsuwane,
    - mieć szerokość w świetle min. 0,9 metra (90 cm),
    - wysokość progu nie może przekraczać 5 mm,
    - rozmieszczenie drzwi powinno umożliwiać dogodne warunki ruchu wyborcom niepełnosprawnym, na wózkach inwalidzkich,

- krawędzie stopni schodów znajdujących się w lokalu oraz prowadzących do lokalu powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki,
- przezroczyste przegrody (w szczególności drzwi i ściany), powinny być oznaczone na wysokości 0,8 – 1,2 m oraz 1,4 – 1,7 m przynajmniej dwoma pasami o szerokości 0,1-0,15 m, o jednolitej barwie, kontrastującej z tłem,
- posadzki powinny mieć nawierzchnie o właściwościach przeciwpoślizgowych,
- droga prowadząca od drzwi wejściowych do miejsca głosowania powinna być możliwie najkrótsza oraz wolna od przeszkód (np. progów, schodów, wycieraczek),
- miejsce zapewniające tajność głosowania wyborcom niepełnosprawnym powinno mieć co najmniej 1,2 m szerokości i 1,2 m głębokości oraz umożliwiać pisanie na dwóch wysokościach: 0,8 i 1,1 m,
- w miejscu gwarantującym tajność głosowania należy zapewnić dodatkowe, obok górnego, oświetlenie skierowane bezpośrednio na miejsce, w którym będzie wypełniana karta do głosowania,
- urna wyborcza powinna mieć nie więcej niż 1 m wysokości,
- przejście pomiędzy miejscem wydania karty do głosowania i miejscem zapewniającym tajność głosowania a urną powinno mieć szerokość co najmniej 1,5 m,
- urzędowe obwieszczenia oraz informacje Państwowej Komisji Wyborczej powinny być umieszczone w miejscu dostępnym dla wyborców poruszających się na wózkach inwalidzkich, na wysokości 0,9 m mierzonej od posadzki do dolnej części arkusza obwieszczenia lub informacji,
- do lokalu powinien prowadzić podjazd dla wózków inwalidzkich o kącie nachylenia nie większym niż 15 stopni.

4.2 POMOC W LOKALU WYBORCZYM

Osobie z niepełnosprawnością może pomagać w głosowaniu w lokalu wyborczym inna osoba, w tym także niepełnoletnia (np. syn, wnuk). Pomoc ta może mieć jedynie techniczny charakter. Osoba pomagająca może przebywać także w pomieszczeniu za kotarą. Dodatkowo członkowie komisji są zobowiązani, na prośbę niepełnosprawnego wyborcy, do odczytania obwieszczeń wyborczych dotyczących informacji o komitetach wyborczych.

4.3 ZAŚWIADCZENIE O PRAWIE DO GŁOSOWANIA

Każda osoba uprawniona do głosowania może uzyskać zaświadczenie o prawie do głosowania „od ręki" w swoim urzędzie gminy, miasta (można odebrać je osobiście lub z pomocą upoważnionej pisemnie osoby). W przypadku upoważnienia innej osoby do odbioru zaświadczenia, wyborca sporządza wniosek o wydanie zaświadczenia razem z upoważnieniem (może to być jeden dokument), w którym wskazuje: swoje imię (imiona) i nazwisko oraz numer PESEL oraz dane osoby upoważnionej do odebrania zaświadczenia. Dzięki zaświadczeniu można zagłosować w każdym lokalu wyborczym w Polsce lub zagranicą, również w lokalu dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

UWAGA! W przypadku zagubienia zaświadczenia nie będzie można wziąć udziału w głosowaniu w miejscu swojego stałego zamieszkania, ani nie zostanie wydany kolejny taki dokument. Wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania zostanie skreślony ze spisu wyborców w miejscu stałego zamieszkania.

4.4 URNA POMOCNICZA

Stosowanie urny pomocniczej jest możliwe w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej i domach pomocy społecznej. Przy pomocy urny pomocniczej głosować mogą poza lokalem tylko wyborcy, wpisani do spisu wyborców w danym obwodzie głosowania, którzy wyrażą wolę takiego głosowania. Dzień przed dniem głosowania zostanie ogłoszona informacja o możliwości głosowania w pomieszczeniach, w których przebywają pacjenci, obłożnie chorzy i pensjonariusze mający trudności w poruszaniu się. Treść informacji powinna być umieszczona przed siedzibą komisji oraz rozpowszechniona wśród pensjonariuszy placówki.

W dniu głosowania komisja zbierze informacje, którzy wyborcy chcą głosować w pomieszczeniu, w którym przebywają, a następnie sporządzi wykaz tych osób, ze wskazaniem numerów pomieszczeń, do których członkowie komisji powinni przynieść urnę. Komisja, w drodze uchwały, określi godziny głosowania poza lokalem wyborczym i przerwę w głosowaniu w tym czasie w lokalu. Przerwa w głosowaniu nie stanowi podstawy do przedłużenia czasu głosowania w lokalu wyborczym.

Przed przystąpieniem do głosowania poza lokalem wyborczym komisja wyda dwóm członkom komisji, którzy będą prowadzili głosowanie przy wykorzystaniu urny pomocniczej, spis wyborców, odpowiednią liczbę kart do głosowania oraz wykaz pacjentów szpitala lub pensjonariuszy umożliwiający dotarcie do uprawnionych, którzy wyrazili wolę głosowania. Wyborca po otrzymaniu karty do głosowania kwituje jej odbiór podpisem w spisie, a członek komisji w rubryce spisu „Uwagi" umieszcza litery „UP" (skrót od nazwy „urna pomocnicza"). Komisja jest zobowiązana dotrzeć z urną do każdego wyborcy, który wyraził wolę skorzystania z tej formy udziału w głosowaniu.

4.5 TRANSPORT DO LOKALU WYBORCZEGO

Ustawodawca nie nakłada obowiązku zapewnienia transportu do lokali wyborczych, ale wiele gmin z własnej inicjatywy organizuje bezpłatny transport do lokali wyborczych. Aby skorzystać z takiej możliwości najlepiej skontaktować się w urzędem gminy, miasta na co najmniej tydzień przed wyborami.

5. Informacja o upływie terminów związanych z uprawnieniami wyborców niepełnosprawnych w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, które zostaną zarządzone na dzień 16 listopada 2014 r.

1. Termin zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego upływa w dniu **27 października 2014 r**.
2. Termin złożenia wniosku o sporządzenia aktu pełnomocnictwa upływa w dniu **6 listopada 2014 r**.
3. Termin złożenia wójtowi oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa upływa w dniu **14 listopada 2014 r**. Po upływie tego terminu oświadczenie takie można złożyć obwodowej komisji wyborczej w dniu głosowania tj. **16 listopada 2014 r.** pod warunkiem, że pełnomocnik jeszcze nie oddał głosu.
4. Termin złożenia wniosku o dopisanie do spisu wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla lokalu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych upływa w dniu **3 listopada 2014 r**.
5. Termin zgłoszenia zamiaru głosowania przy użyciu nakładki sporządzonej w alfabecie Braille'a upływa w dniu **3 listopada 2014 r**.

KALENDARZ WYBORCZY 2014
UDOGODNIENIA DLA OSÓB STARSZYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

27 PAŹDZIERNIKA

Termin zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego

3 LISTOPADA

Termin złożenia wniosku o dopisanie do spisu wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla lokalu przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych

3 LISTOPADA

Termin zgłoszenia zamiaru głosowania przy użyciu nakładki sporządzonej w alfabecie Braille'a

6 LISTOPADA

Termin złożenia wniosku o sporządzenia aktu pełnomocnictwa

14 LISTOPADA

Termin złożenia wójtowi oświadczenia o cofnięciu pełnomocnictwa

16 LISTOPADA

Wybory samorządowe!

2014

NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA

1. **Czy gminy organizują transport dla osób z niepełnosprawnościami do dostępnych lokali wyborczych?**

   Gminy nie mają obowiązku zapewnienia transportu do lokali wyborczych ale wiele urzędów organizuje dla wyborców z niepełnosprawnością bezpłatny transport do lokali wyborczych. Aby dowidzieć się, czy będziesz mógł skorzystać z takiego transportu najlepiej skontaktuj się telefonicznie z swoim urzędem gminy, miasta na co najmniej tydzień przed wyborami.

2. **Czy wyborcy niepełnosprawnemu może pomagać w głosowaniu w lokalu wyborczym inna osoba?**

   Tak, osobie z niepełnosprawnością może udzielić pomocy w głosowaniu inna osoba ale pomoc ta może mieć wyłącznie charakter techniczny. Osoba udzielająca pomocy nie może sugerować wyborcy sposobu głosowania, ani głosować w jego zastępstwie. Na życzenie wyborcy niepełnosprawnego osoba udzielająca pomocy może przebywać razem z wyborcą w pomieszczeniu za zasłoną. Osoba udzielająca pomocy wyborcy niepełnosprawnemu może być niepełnoletnia.

3. **Jak można zagłosować w wyborach będąc w szpitalu?**

   Jeżeli w dniu wyborów będziesz przebywał w szpitalu automatycznie zostaniesz dopisany do spisu wyborców w tej placówce. Natomiast jeśli dotrzesz do szpitala dokładnie w dniu wyborów, będziesz mógł wziąć udział w glosowaniu na podstawie wcześniej pobranego z urzędu miasta/ gminy zaświadczenia o prawie do głosowania. W dniu wyborów należy przyjść z tym zaświadczeniem do lokalu wyborczego znajdującego się w szpitalu. Jeżeli nie zdążysz pobrać takiego zaświadczenia, to również możesz oddać głos w lokalu wyborczym w szpitalu. Wówczas komisja wyborcza w szpitalu potwierdzi prawo do głosowania telefonicznie z Wydziałem Spraw

Obywatelskich urzędu i dopisze cię do spisu wyborców oraz powiadomi komisję, która działa w obrębie twojego miejsca zamieszkania.

4. **Gdzie wyborca z niepełnosprawnością może znaleźć informację o dostępnych lokalach komisji wyborczych?**

Zgodnie z harmonogramem kampanii wyborczej **do 30 dni przed dniem wyborów** zostaną podane do publicznej wiadomości informacje o numerach i granicach obwodów głosowania. Informacje te zostaną umieszczone na obwieszczeniach, które będą rozklejane przed wyborami na ulicach. Aby sprawdzić, który lokal (lokale) wyborcze w twojej gminie zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, możesz zadzwonić do urzędu gminy i poprosić o wskazanie adresów takich miejsc albo skorzystać z informacji w Internecie. Adresy dostępnych lokali dostępne będą także umieszczane na stronach Państwowej Komisji Wyborczej – www.pkw.gov.pl oraz urzędów poszczególnych miast. Na co najmniej **55 dni przed dniem wyborów** mogą być przedkładane wójtowi na piśmie propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, także na lokale dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

5. **Czy pełnomocnik musi glosować w tej samej gminie, w której wpisany jest wyborca udzielający pełnomocnictwa do głosowania?**

Tak, ponieważ pełnomocnikiem może być osoba wpisana do rejestru wyborców w tej samej gminie, co udzielający pełnomocnictwa do głosowania lub posiadająca zaświadczenie o prawie do głosowania.

6. **Czy w lokalu wyborczym będzie dostępny tłumacz języka migowego?**

Niestety nie, gmina nie ma prawnego obowiązku zapewnienia w dniu wyborów tłumacza języka migowego w lokalu wyborczym dostosowanym

do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jednak niektóre gminy w Polsce wprowadzają takie udogodnienie dla wyborców z niepełnosprawnością słuchową. Zachęcamy do kontaktu ze swoim urzędem gminy w celu uzyskania szczegółowej informacji.

7. **Czy w przypadku głosowania korespondencyjnego, aby otrzymać przesyłkę z pakietem wyborczym można podać adres zamieszkania, jeśli jest inny niż adres zameldowania?**

Tak, aby otrzymać pakiet wyborczy, wyborca podaje adres stałego zamieszkania. Jeżeli jest on inny niż adres zameldowania w dowodzie osobistym, należy w urzędzie podać oba adresy. Do wniosku należy dołączyć oświadczenie o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie (zgodnie z adresem zameldowania). Wyborca zostanie skreślony ze spisu w obwodzie właściwym dla miejsca zameldowania i ujęty w spisie wyborców w obwodzie głosowania właściwym dla obwodowej komisji wyborczej, wyznaczonej dla celów głosowania korespondencyjnego na terenie gminy, w której wyborca ma miejsce stałego zamieszkania.

8. **Co się stanie jeśli, w przypadku głosowania korespondencyjnego, wyborca zapomni dopełnić koniecznych formalności i zaklei kopertę? Czy można odkleić kopertę, uzupełnić brakujące elementy i zakleić ją ponownie?**

Tak, do momentu wysłania koperty wyborca może uzupełnić zawartość koperty o brakujące oświadczenia. Nie może jednak nanosić poprawek na karcie do głosowania, ponieważ uczyni to jego głos nieważnym.